
KARANLIĞI AYDINLAT ULUSAL KAMPANYASI ÖZET RAPORU VE VERİ ANALİZİ

ŞUBAT 2020

Amaç

Bu raporun amacı, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi tarafından 25 Kasım 2019 – 10 Aralık 2019 tarihleri arasında, 16 Günlük Aktivizm kapsamında yürüttüğü Karanlığı Aydınlat Kampanyası sonucunda elde edilen verilerin analizini kamuoyu ile paylaşmaktır.

Rapor ile kadınlar, erkekler, kız çocukları ve oğlan çocuklarının kamusal alanlarda deneyimledikleri eşitsizlikler ve buna bağlı şiddete ilişkin bir haritalandırma ortaya çıkarılmaktadır.

Kadın ve erkekler aynı kamusal alanları kullanmalarına rağmen, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve etkileri sebebi ile bu alanları farklı deneyimlemektedir. Güvensiz şehirler ve kamusal alanların kadın ve kız çocuklarının günlük yaşantıları üzerinde, sokakta yürürken, günlük işlerini görürken, toplu taşıma kullanırken ve kamu tesislerini kullanırken, doğrudan ve büyük ölçekli etkileri bulunmaktadır. Şiddete uğrama ihtimali ve şiddet deneyimi, kadın ve kız çocuklarının eşit fırsatlara, hak ve özgürlüklere erişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi (UN Women – BM Kadın Birimi), hükümetler, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içerisinde gerçekleştirdiği program ve projeler aracılığıyla, kamusal alanların herkes için güvenli yerler haline getirilmesi ve kadın ve kız çocuklarının hak, hizmet ve fırsatlardan eşit bir şekilde yararlanmaları için çalışmaktadır.

2019 yılı 16 Günlük Aktivizm Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddete Son Kampanyası kapsamında BM Kadın Birimi, kamusal alanda kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddete dikkat çekmek üzere **Karanlığı Aydınlat** ulusal kampanyasını

gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda oluşturulan çevrimiçi ve interaktif web sitesi üzerinden toplanan veriler analiz edilmiştir. Bu rapor aracılığıyla özetlenen veri ve analizler, kurulacak iş birlikleri çerçevesinde yerel yönetimlerle paylaşılacaktır.

Bu çalışma, bilimsel bir metodolojiye dayandırılmamaktadır. Veriler, kampanya süresi boyunca çevrimiçi ve interaktif Türkiye haritası üzerine bırakılan ateş böceklerinden derlenmiştir. Analizler, kampanyanın eriştiği kişilerden elde edilen veriler ile oluşturulmuştur. Analiz ve çıkarımlar genellenemez, niceliksel ve/veya niteliksel bir araştırma sonucu olarak değerlendirilemez. Çalışma kapsamında oluşturulan güvenlik haritalandırması, geliştirilmekte olan daha kapsamlı bir metodolojiye katkı sağlamak üzere hazırlanmıştır. Güvenlik haritalandırması, yerel yönetimler ile kamusal alanları kullanan kadın ve erkeklerin ortak katkıları ile oluşturulabilecek bir çözümün taslak uygulamasıdır. BM Kadın Birimi yerel yönetimler ile iş birliği içerisinde metodolojinin geliştirilmesini planlamaktadır. Raporunda bulunan veri ve analizler hiçbir şekilde BM Kadın Biriminin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Arka Plan

16 Günlük Aktivizm

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Gününden başlayarak 10 Aralık İnsan Hakları Gününe kadar süren “16 Günlük Aktivizm – Kadına Yönelik Şiddete Son Kampanyası”, Birleşmiş Milletler tarafında küresel ölçekte düzenlenmektedir.

1991 yılında sivil toplum kuruluşları ve kadın hakları aktivistleri tarafından başlatılan kampanya, günümüzde dünyanın her yerinde kişi ve kurumlar tarafından yürütülmekte, kadınlara ve kız

çocuklarına yönelik şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar için bir platform ve strateji olarak kullanılmaktadır.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin öncülüğünde yürütülen kampanya bir yandan bu sivil toplum girişimini desteklerken diğer yandan kişi ve kurumları farkındalığın artırılması, hak savunuculuğu çalışmalarının yoğunlaştırılması ve iyi uygulamalar ile deneyimlerin paylaşılması konularında harekete geçmeye çağırılmaktadır.

Karanlığı Aydınlat Ulusal Kampanyası

Karanlığı Aydınlat, BM Kadın Biriminin kamusal alanlarda kadınlar ve kız çocuklarına yönelik şiddete dikkat çekmek üzere 16 Günlük Aktivizm küresel kampanyası ile eş zamanlı olarak başlattığı ulusal kampanyadır.

Kampanya ile BM Kadın Birimi vatandaşları, yerel yetkilileri ve kamu kuruluşlarını, şehir ve kamusal alanların güvenli, kamu sağlığını gözeten ve kapsayıcı yerler haline getirilmesi için harekete geçmeye çağırılmaktadır.

Ateş Böcekleri

Karanlığı Aydınlat Ulusal Kampanyası kapsamında BM Kadın Birimi, vatandaşların kamusal alanda güvenlik algısını haritalandırmak üzere interaktif Türkiye haritasının yer aldığı bir kampanya sitesi oluşturmuştur. Kampanyada ateş böcekleri teması kullanılmıştır. Ateş böcekleri, tehlike anlarında yanıp sönen ışıkları ile bir yandan karanlığı aydınlatırken diğer yandan birbirleri ile iletişime geçmektedirler. www.atesbocekleri.info adresi üzerinden Türkiye'nin her yerinden erişilebilen site ile BM Kadın Birimi, vatandaşları yaşadıkları kentlerde kendilerini güvende hissetmedikleri noktaları interaktif haritada işaretlemeye ve bu noktalara

birer ateş böceği koyarak karanlığı aydınlatmaya davet etmiştir.

Karanlığı Aydınlat Sergisi

Karanlığı Aydınlat Işık Enstalasyon Sergisi, 16 Günlük Aktivizm ve Karanlığı Aydınlat Kampanyası kapsamında kadınlara yönelik şiddet ve bu şiddetin farklı biçimlerine dikkat çekmek üzere Ankara Büyükşehir Belediyesi, Çankaya Belediyesi ve İsveç Büyükelçiliği ortaklığında BM Kadın Birimi tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de kamusal alanda kurulan ilk ışık enstalasyon sergisi olan Karanlığı Aydınlat sergisi, 12 çağdaş sanatçının 10 eseri ile kadınların maruz kaldığı şiddet türlerine dikkat çekmiştir. 25 Kasım – 10 Aralık tarihleri arasında Ankara Seğmenler Park'ta ziyarete açık kalan sergide, sergi alanına yerleştirilen QR kodlar ile ziyaretçiler ateş böceği bırakmak üzere kampanya sitesine yönlendirilmiştir.

Medya Yansımaları

Karanlığı Aydınlat kampanyası, yerel ve ulusal gazetelerde çıkan 50 haber aracılığı ile yaklaşık 3,8 milyon, online mecralarda çıkan 373 haber ile ise yaklaşık 10 milyon kişiye ulaşmıştır. Kampanyanın ulaştığı kişi sayısı, Türkiye genelinde kampanya sitesine bırakılan ateş böceklerinin sayısında önemli bir etken oluşturmaktadır.

Güvenlik Haritalandırması Analizi

Karanlığı Aydınlat kampanyası boyunca, 25 Kasım – 10 Aralık tarihleri arasında vatandaşların erişimine açık olan www.atesböcekleri.info web sitesine Türkiye genelinde 14,536 ateş böceği bırakılmış, buna ek olarak kullanıcılar tarafından bırakılan 1,643 yorum esas alınarak kampanyaya katılan vatandaşların başlıca kaygı ve şikayetleri saptanmıştır.

Türkiye haritası üzerine bırakılan ateş böceklerinin %60'ı kadınlar tarafından bırakılırken %6'sı erkekler tarafından bırakılmıştır. Kullanıcıların %34'ü cinsiyet belirtmemiştir.

Türkiye genelinde başlıca kaygı ve şikayetler aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir (sıklık sırasına göre):

- Yetersiz ışıklandırma – Karanlık sokak/cadde/mahalle/parklar
- Sözlü ve fiziksel taciz
- Güvensiz ve ıssız alanlar
- Takip edilme ve fiziksel şiddet
- Dar sokak ve caddeler
- Çocukların güvenliği için uygun olmayan kamusal alanlar
- Yetersiz güvenlik önlemleri
- Uyuşturucu/alkol etkisi altındaki kişiler
- Güvensiz, ıssız ve karanlık şantiye sahaları
- Silahlı şiddet
- Sokak hayvanları

Türkiye genelinde kadınların kamusal alanda güvensiz hissetmelerinin başlıca sebepleri yetersiz ışıklandırma; karanlık sokak/cadde/mahalle/parklar; sözlü ve fiziksel taciz ve güvensiz ıssız alanlar olarak belirlenmiştir. Erkeklerin başlıca şikayetleri ise yetersiz ışıklandırma – karanlık sokak/cadde/mahalle/ parklar ve uyuşturucu/alkol etkisi altındaki kişilere ilişkin olmuştur.

Türkiye çapında en fazla ateş böceği bırakılan il 2,732 ateş böceği ile İstanbul olmuştur. İstanbul'u 1,019 ateş böceği ile Manisa, 950 ateş böceği ile Ankara, 773 ateş böceği ile İzmir, Sakarya (665), Bursa (538), Antalya (462), Kocaeli (278) ve Malatya (232) takip etmiştir.

En az ateş böceği bırakılan iller ise Bayburt (1), Bartın (2), Artvin (2), Iğdır (3), Siirt (3), Şırnak (5), Bingöl (6), Nevşehir (6), Karabük (7) ve Hakkari (8) olmuştur.

Bırakılan ateş böceği sayısının, illerin nüfusu ile doğru orantılı olarak arttığı görülmüştür. Nüfusu yoğun olan illerde ateş böceği sayısında da artış gerçekleşmiştir. Ateş böceklerinin, il ve bölgelerin merkezlerinde yoğunlaşırken, il ve bölge sınırlarına doğru seyreltiği gözlemlenmiştir.

Türkiye'nin nüfusu en yüksek ilk dört şehri olan İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa'da başlıca kaygı ve şikayetler yetersiz aydınlatma, sözlü ve fiziksel taciz ve güvensiz/dar sokak, cadde ve alanlar olarak gerçekleşmiştir.

İstanbul'da Kartal (291), Esenyurt (290) ve Beykoz (184) en çok ateş böceği bırakılan ilçeler olmuştur. Ankara'da Çankaya (201), Keçiören (168) ve Yenimahalle (156); İzmir'de Buca (243), Konak (146) ve Bornova (96); Bursa'da Osmangazi (207), Nilüfer (110) ve Yıldırım (99) en çok ateş böceği bırakılan ilçelerdir.

Türkiye'nin nüfusu en yüksek dört ilinde en çok ateş böceği bırakılan alanlar/caddeler/sokaklar İstanbul için Tarlabaşı Bulvarı (Beyoğlu) ve Mahmutbey Caddesi (Bahçelievler); Ankara için Gün Sazak Caddesi (Keçiören) ve Bentderesi Caddesi (Altındağ); İzmir için Koşu Yolu Caddesi (Buca) ve Kemalpaşa Caddesi (Karşıyaka); Bursa için Darmstad

Caddesi (Çırpan) ve Abdal Caddesi (Osmangazi) olmuştur.

Marmara Bölgesi 4,723 ateş böceği ile en çok ateş böceği bırakılan bölge olmuştur. Marmara Bölgesini 2,224 ateş böceği ile Ege Bölgesi; 1,694 ateş böceği ile İç Anadolu Bölgesi; 1,311 ateş böceği ile Akdeniz Bölgesi; Karadeniz Bölgesi (676), Güneydoğu Anadolu Bölgesi (606) ve Doğu Anadolu Bölgesi (478) takip etmiştir.

Ateş böceği sayılarındaki farklılıkların, kampanyanın basılı yayın ve online haber mecraları ile ulaştığı kişi sayısı ile ilişkili olduğu dikkate alınmalıdır. Örneğin, kampanyanın billboard, poster vb. mecralarla desteklendiği yerel yönetimlerde kampanya daha fazla kişiye ulaşmıştır (Bkz. Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi). Raporda bahsi geçen veriler, kampanyanın ulaştığı kişi sayısı ve vatandaşların katılımı ile doğrudan ilişkilidir.

Sonraki Adımlar

www.atesbocekleri.info web sitesi, yerel yönetimler ile iş birlikleri yürütmek ve daha güvenli, sağlıklı ve eşit kamusal alanların yaratılmasına katkıda bulunmak amacıyla BM Kadın Birimi tarafından Karanlığı Aydınlat kampanyası kapsamında geliştirilmiş bir güvenlik haritalandırması aracıdır. Araç, kamusal alanların planlanması süreçlerinin daha kapsamlı ve katılımcı bir yöntem ile gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak bir metodolojinin/çözümün taslak uygulamasıdır. Araç, vatandaşların kamusal alanlar özelinde güvenlik algıları hakkında cinsiyet temelinde ayrıştırılmış veri sunmaktadır. Araç, yerel yönetimlerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde modüler olarak tasarlanmıştır ve çeşitli indikatörler ile desteklenebilir.

Mesuliyet Reddi

Bu raporda bulunan analizler, kampanya süresince elde edilen verilerden oluşturulmuştur ve kesinlikle genellenemez, niceliksel ve/veya niteliksel bir araştırma sonucu olarak değerlendirilemez. Raporda bulunan veri ve analizler hiçbir şekilde BM Kadın Biriminin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Ayrıntılı bilgi için:

Tayfun Yılmaz

İletişim Uzmanı, UN Women

0532 161 13 15

tayfun.yilmaz@unwomen.org

Ebru Özdayı Demirel

İletişim ve Savunuculuk Sorumlusu, UN Women

0536 257 96 75

ebru.demirel@unwomen.org

Bırakılan Yorumlardan Örnekler

“6 yıldır karanlık bir sokak. Hastane sokağı olduğu için akşamları karşıdan karşıya geçmek isterken araçlar yayaları dahi son anda görüyor. Acil aydınlatma çalışması yapılmalı” – Erkek, Atakent, Küçükçekmece, İstanbul

“3 senedir inşaat alanı olarak kullanılan bu arazide ne olup bittiğini anlamak çok zor. Işıklandırması olmayan bu yol için bir site, hareket sensörlü bir ışık taktırdı. Onun da pili bir sene önce bitti. Bu yol ayrıca motorlu kuryeler tarafından da sıkça kullanılmakta ve geceleri çok tehlikeli olmaktadır. Geceleri evime yürürken önümdeki insanları tedirgin etmekten ve arkamdan insan yürüdüğünde de tedirgin olmaktan çok yoruludum. Şimdiden teşekkürler” – Erkek, Yahyakemal, Kağıthane, İstanbul

“Caddede otobüs beklerken her gün her saat tacize uğruyorum. Korna çalınıyor, araba yanaşiyor; asla güvende hissetmiyorum” – Kadın, Atatürk, Sancaktepe, İstanbul

“Metrodan yürümem gereken yol 10 dakika kadar fakat burada bulunan 2 boş arsa arasından gündüz bile yürümek aşırı tedirginlik sebebi. Akşamları ışıklandırma da kesinlikle yetersiz ve kalabalık gruplar halinde oturan erkekler oluyor” – Kadın, Yenimahalle, Bağcılar, İstanbul

“Araç değiştirmek için mecburen Taksim'i kullanacaksam daha varmadan tedirgin oluyorum. Meydan da ara sokaklar da çok korkutucu. Kaç defa taciz ve hırsızlığa maruz kaldığımı hatırlayamıyorum bile, o kadar çok ki” – Kadın, Katip Mustafa Çelebi, Beyoğlu, İstanbul

“Yenikapı metro civarı gündüz, gece çok fark etmez ama, özellikle hava karardıktan sonra (akşam 19.00 bile olabilir) çok tekinsiz, rahatsız edici, tedirgin edici. Keşke daha fazla ışıklandırma ve gerçek bir çevre düzenlemesi olsa” – Kadın, Aksaray, Fatih, İstanbul

“Kıyafetlerimizi istediğimiz gibi giyemiyoruz ve dışarı dahi çıkmak istemiyoruz burada. Çünkü gündüz gözülle bile gözleriyle, laflarıyla tacizde bulunabiliyorlar. Direkt kötü gözle bakıp yargılıyorlar. Tecavüze uğradım. Sessiz kalmadım ama aldığı ceza çok azdı ve geri salındı. Hala öyle birisiyle yakın mevkilerde oturmak istemiyorum” – Kadın, Bursa, Güneştepe, Osmangazi, Bursa

“Hilal metrosu güvenlik açısından çok sıkıntılı bir bölge. Özellikle suyun üzerindeki köprü ve ilerisinden akşam 9'dan sonra gidemiyorum. Hilal metrosunu kullanamıyorum. Birine bıçak çekildiğini gören arkadaşlarım var ve her gün yolun altındaki kuytu köşelerde alkol alıp bağırıyorlar. Evime gitmek için hilal metrosunu kullanmak zorundayım. Lütfen daha fazla güvenlik görevlisi ve ışıklandırma olsun; Hilal metrosu en güvenliksiz metro” – Kadın, Kahramanlar, Konak, İzmir

“Eski pazar yeri ve kent meydanında hep ürkütücü insanlar oluyor; kötü bakıyorlar ve karanlık bir yer” – Kadın, Zafer, Salihli, Manisa

“Çok ıssız. Özellikle sabahları ve bitmemiş çok inşaatlar var sokak aralarında. Ana yola çıkmak için o yollardan geçmek gerekiyor ve bu bir kadın için bu zamanda imkânsız hale geldi. Umarım bu uygulama bir işe yarar” – Kadın, Meydankavağı, Muratpaşa, Antalya

“Erkeklerin sözlü tacizine maruz kalmak hiç hoş değil, hem de şehrin merkezinde!” – Kadın, Bahçivan, Merkez, Van

“Burada hiçbir zaman kadının yeri olmadı ki” – Kadın, Mehmet Rifat Kazancıoğlu, Merkez, Kilis

“Kadınlarımız güvende ve rahat olsun. Bu onurlu mücadelede bir erkek olarak ben de varım” – Erkek, Bahçelievler, Siverek, Şanlıurfa

“Duvar kenarındaki kaldırım çok dar. Normal bir insanın yürümesi mümkün değil. Engellilerin ve çocuk arabalarının geçmesi mümkün değil. Herkes yoldan yürümek zorunda. Bu da tehlike oluşturuyor” – Kadın, İlkbahar, Çankaya, Ankara